

Folketingets Retsudvalg
Folketinget
Christiansborg
1240 København K

Nybrogade 8
1203 København K

Tlf.: 33 15 30 70
Fax.: 33 15 30 61
Mail:
post@retssikkerheds-fonden.dk

Dato: 18.05.2006
Navn: Ole Espersen
Side 1 af 4

Vedr. lovforslag L 217 - Forslag til ændring af straffeloven, retsplejeloven og forskellige andre love (styrkelsen af indsatsen for at bekæmpe terror m.v.)

Retssikkerhedsfonden, som har drøftet emnet i sit Forum for retssikkerhed, har følgende supplerende kommentarer til forslaget til ændring af straffeloven (hvervning m.v. for så vidt angår frihedsbevægelser).

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at et af formålene med forslaget er at gennemføre de ændringer, der er nødvendige for, at Danmark kan ratificere og gennemføre Europarådets konvention om forebyggelse af terrorisme.

Lovforslaget indeholder derfor forslag til bestemmelser i lovens §§ 114 a-e med henblik på at opfylde kriminaliseringspligten i konventionens artikel 6 (rekruttering til terrorisme) og 7 (oplæring til terrorisme) sammenholdt med artikel 9. Sidstnævnte bestemmelse forpligter de deltagende stater til at kriminalisere forsøg og medvirken til de forbrydelser, som er nævnt i artikel 5-7. Artikel 5 omhandler offentlig opfordring til at begå terrorhandlinger. Gerningsindholdet i artiklen er ifølge bemærkningerne til lovforslaget omfattet af straffelovens § 136.

Af den engelske tekst til artiklerne 5-7 fremgår, at kriminaliseringen forudsætter, at der er handlet "unlawfully". I den danske oversættelse

Fondens bestyrelse:
Professor em. dr. jur. (formand)
Ole Espersen ●
Professor Vagn Greve ●
Advokat Christian Harlang ●
Landsdommer
Holger Kallehauge ●
Seniorkonsulent, cand. jur.
Lars Adam Rehof ●
Cand. mag. lic. jur.
Preben Wilhjelm ●

Medlemmer af Forum for retssikkerhed:
Professor
Lennart Lynge Andersen ●
Professor dr. jur.
Flemming Balvig ●
Adjunkt ph.d. Thomas Elholm ●
Advokat Bjørn Elmquist ●
Fængselsinspektør H. J. Engbo ●
Professor em. dr. jur. (formand)
Ole Espersen ●
Professor Vagn Greve ●
Professor dr. jur.
Jens Vedsted Hansen ●
Advokat Christian Harlang ●
Professor dr. med. Niels Højby ●
Advokat Thorkild Høyer ●
Dr. med. Torben Ishøj ●
Landsdommer
Holger Kallehauge ●
Professor Ole Krarup ●
Tidligere byretspræsident
Claus Larsen ●
Advokat Helle Lokdam ●
Professor dr. phil. Anker Brink Lund ●
Professor Brian Patrick McGuire ●
Professor dr. jur. Peter Pagh ●
Cand. jur. Ulrich Horst Petersen ●
Seniorkonsulent, cand. jur.
Lars Adam Rehof ●
Overlæge Bente Rich ●
Juridisk konsulent, cand. jur.
Therese Rytter ●
Statsautoriseret revisor
Lars Skovgaard-Sørensen ●
Professor Eva Smith ●
Advokat Tyge Trier ●
Professor Per Ole Träskmann ●
Cand. mag. lic. jur.
Preben Wilhjelm ●
Specialkonsulent,
Mandana Zarrehparvar ●

Fondens formål:

Retssikkerhedsfonden er almennyttig. Dens formål er at fremme viden om samt forståelse og respekt for retsstatsprincippernes betydning for den demokratiske stat. Dette skal ske blandt andet ved at støtte og inspirere til forskning og formidling, afholdelse af seminarer m.v.

Der er i fondens regi etableret et "Forum for retssikkerhed", hvori der udveksles erfaringer vedrørende udviklinger inden for aktuelle retssikkerhedsområder. Der søges tilrettelagt en indsats på forskellige områder blandt andet ved udarbejdelse af beskrivelser af udviklingen og diskussioner om dens mulige implikationer for væsentlige retssikkerhedsspørgsmål. Såvel Forum for retssikkerhed som Retssikkerhedsfonden kan tage aktuelle emner op med politikere og myndigheder.

anvendes ordet "uberettiget". I overensstemmelse hermed anfører justitsministeriet side 17 i bemærkningerne til lovforslaget, at det er en generel forudsætning for kriminaliseringspligten, at handlingerne begås uberettiget.

Dette forbehold fremgår ikke af lovteksten, jf. forslaget §§ 114 c og 114 d, og forbeholdets betydning uddybes ikke i bemærkningerne.

En noget lignende situation forelå i forbindelse med gennemførelsen af lov nr. 378, 2002 om ændringer af straffeloven m.v. (bekæmpelse af terrorisme). Ved loven blev straffelovens § 114 som bekendt ændret, således at bestemmelsen kriminaliserer terrorisme. Bestemmelsen definerer, hvad der skal forstås ved terrorisme. Det fremgår ikke af lovteksten, at der ved afgørelsen af, om en handling er strafbar som terrorisme, skal tages hensyn til styreformen i det land eller karakteren af det regime, som handlingen er rettet imod.

Dette problem blev der imidlertid taget højde for i retsudvalgets betænkning over lovforslaget (FT, tillæg B, 2001/02 2.samling s.1466 ff.). I betænkningen anfører et stort flertal af de partier, som var repræsenteret i udvalget, under overskriften: Præciseringer vedrørende de strafferetlige initiativer bl.a. følgende: "S, V, KF, SF, RV og EL ønsker at fremhæve, at begrebet terrorisme er defineret i forhold til den legitime stat, der bygger på universelle værdier: menneskets værdi, lighed og solidaritet, respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder. Den legitime stat bygger på princippet om demokrati og retsstatsprincippet. Terrorismen udgør en trussel for demokratiet, den frie udøvelse af menneskerettighederne og den økonomiske og sociale udvikling. S, V, KF, SF, RV og EL lægger vægt på, at den foreslåede bestemmelse i § 114 skal fortolkes i lyset af den erklæring, som EU-landene nåede til politisk

Nybrogade 8
1203 København K

Tlf.: 33 15 30 70
Fax.: 33 15 30 61
Mail:
post@retssikkerheds-fonden.dk

Dato: 18.05.2006
Navn: Ole Espersen
Side 2 af 4

Fondens bestyrelse:
Professor em. dr. jur. (formand)
Ole Espersen ●
Professor Vagn Greve ●
Advokat Christian Harlang ●
Landsdommer
Holger Kallehauge ●
Seniorkonsulent, cand. jur.
Lars Adam Rehof ●
Cand. mag. lic. jur.
Preben Wilhjelm ●

Medlemmer af Forum for retssikkerhed:

Professor
Lennart Lynge Andersen ●
Professor dr. jur.
Flemming Balvig ●
Adjunkt ph.d. Thomas Elholm ●
Advokat Bjørn Elmquist ●
Fængselsinspektør H. J. Engbo ●
Professor em. dr. jur. (formand)
Ole Espersen ●
Professor Vagn Greve ●
Professor dr. jur.
Jens Vedsted Hansen ●
Advokat Christian Harlang ●
Professor dr. med. Niels Højby ●
Advokat Thorkild Høyer ●
Dr. med. Torben Ishøj ●
Landsdommer
Holger Kallehauge ●
Professor Ole Krarup ●
Tidligere byretspræsident
Claus Larsen ●
Advokat Helle Lokdam ●
Professor dr. phil. Anker Brink Lund ●
Professor Brian Patrick McGuire ●
Professor dr. jur. Peter Pagh ●
Cand. jur. Ulrich Horst Petersen ●
Seniorkonsulent, cand. jur.
Lars Adam Rehof ●
Overlæge Bente Rich ●
Juridisk konsulent, cand. jur.
Therese Rytter ●
Statsautoriseret revisor
Lars Skovgaard-Sørensen ●
Professor Eva Smith ●
Advokat Tyge Trier ●
Professor Per Ole Träskmann ●
Cand. mag. lic. jur.
Preben Wilhjelm ●
Specialkonsulent,
Mandana Zarreparvar ●

Fondens formål:

Retssikkerhedsfonden er almennyttig. Dens formål er at fremme viden om samt forståelse og respekt for retsstatsprincippernes betydning for den demokratiske stat. Dette skal ske blandt andet ved at støtte og inspirere til forskning og formidling, afholdelse af seminarer m.v.

Der er i fondens regi etableret et "Forum for retssikkerhed", hvori der udveksles erfaringer vedrørende udviklinger inden for aktuelle retssikkerhedsområder. Der søges tilrettelagt en indsats på forskellige områder blandt andet ved udarbejdelse af beskrivelser af udviklingen og diskussioner om dens mulige implikationer for væsentlige retssikkerhedsspørgsmål. Såvel Forum for retssikkerhed som Retssikkerhedsfonden kan tage aktuelle emner op med politikere og myndigheder.

enighed om samtidig med rammeafgårelsen om bekæmpelse af terrorisme. Efter denne erklæring omfatter rammeafgårelsen ”handlinger, som alle Den Europæiske Unions medlemsstater anser for alvorlige overtrædelser af deres straffelove, begået af personer, hvis mål er en trussel mod de demokratiske samfund, der respekterer retsstatsprincippet, og mod den civilisation, disse samfund bygger på. Rammeafgårelsen skal forstås på denne måde og kan ikke bruges som argument for nu at betragte adfærd, som blev begået af mennesker, der handlede for at bevare eller genskabe disse demokratiske værdier, hvilket navnlig var tilfældet under Anden Verdenskrig, som ”terroristhandlinger”. Den kan heller ikke bruges til at anklage personer, der udøver deres legitime ret til at udtrykke deres meninger, for terrorisme, selvom de under udøvelsen af en sådan ret begår lovovertrædelser.”

Der kan også henvises til professor Henning Kochs afhandling om Modstandsret – en europæisk demokratiforestilling s. 85 ff. i bogen: Europæisk retskultur på dansk (2004).

Det er nærliggende at forstå udtrykket ”unlawfully” i Europarådskonventionen, som en indikation af, at der for så vidt angår anvendelsesområdet for de straffebestemmelser, som konventionen forpligter medlemsstaterne til at gennemføre, gælder begrænsninger af samme karakter som dem, der fremgår af EU's rammeafgårelse om bekæmpelse af terrorisme og – for dansk rets vedkommende – af de foran citerede udtalelser fra flertallet af partier i retsudvalget i forbindelse med gennemførelsen af straffelovens § 114.

Det kan anføres, at begrænsningerne i anvendelsesområdet af § 114 så meget mere må gælde for de mindre alvorlige handlinger, som nu foreslås

Nybrogade 8
1203 København K

Tlf.: 33 15 30 70
Fax.: 33 15 30 61
Mail:
post@retssikkerheds-fonden.dk

Dato: 18.05.2006
Navn: Ole Espersen
Side 3 af 4

Fondens bestyrelse:
Professor em. dr. jur. (formand)
Ole Espersen ●
Professor Vagn Greve ●
Advokat Christian Harlang ●
Landsdommer
Holger Kallehauge ●
Seniorkonsulent, cand. jur.
Lars Adam Rehof ●
Cand. mag. lic. jur.
Preben Wilhjelm ●

Medlemmer af Forum for retssikkerhed:
Professor
Lennart Lynge Andersen ●
Professor dr. jur.
Flemming Balvig ●
Adjunkt ph.d. Thomas Elholm ●
Advokat Bjørn Elmquist ●
Fængselsinspektør H. J. Engbo ●
Professor em. dr. jur. (formand)
Ole Espersen ●
Professor Vagn Greve ●
Professor dr. jur.
Jens Vedsted Hansen ●
Advokat Christian Harlang ●
Professor dr. med. Niels Høiby ●
Advokat Thorkild Høyer ●
Dr. med. Torben Ishøj ●
Landsdommer
Holger Kallehauge ●
Professor Ole Krarup ●
Tidligere byretspræsident
Claus Larsen ●
Advokat Helle Lokdam ●
Professor dr. phil. Anker Brink Lund ●
Professor Brian Patrick McGuire ●
Professor dr. jur. Peter Pagh ●
Cand. jur. Ulrich Horst Petersen ●
Seniorkonsulent, cand. jur.
Lars Adam Rehof ●
Overlæge Bente Rich ●
Juridisk konsulent, cand. jur.
Therese Rytter ●
Statsautoriseret revisor
Lars Skovgaard-Sørensen ●
Professor Eva Smith ●
Advokat Tyge Trier ●
Professor Per Ole Träskmann ●
Cand. mag. lic. jur.
Preben Wilhjelm ●
Specialkonsulent,
Mandana Zarrehparvar ●

Fondens formål:

Retssikkerhedsfonden er almennyttig. Dens formål er at fremme viden om samt forståelse og respekt for retsstatsprincippernes betydning for den demokratiske stat. Dette skal ske blandt andet ved at støtte og inspirere til forskning og formidling, afholdelse af seminarer m.v.

Der er i fondens regi etableret et "Forum for retssikkerhed", hvori der udveksles erfaringer vedrørende udviklinger inden for aktuelle retssikkerhedsområder. Der søges tilrettelagt en indsats på forskellige områder blandt andet ved udarbejdelse af beskrivelser af udviklingen og diskussioner om dens mulige implikationer for væsentlige retssikkerhedsspørgsmål. Såvel Forum for retssikkerhed som Retssikkerhedsfonden kan tage aktuelle emner op med politikere og myndigheder.

kriminaliseret, og at der derfor ikke er behov for udtrykkeligt at tilkendegive dette.

Da forbeholdene som nævnt ikke fremgår af lovteksten vil Retssikkerhedsfonden alligevel stærkt anbefale, at det af retsudvalgets betænkning kommer til at fremgå, at der med hensyn til anvendelsesområdet for lovforslagets §§ 114 c og 114 d samt – i det omfang straffelovens § 136 anvendes på handlinger omfattet af konventionens artikel 5 – denne bestemmelse gælder de samme begrænsninger, som følger af de tilkendegivelser, som retsudvalgets flertal fremkom med i forbindelse med gennemførelsen af § 114.

Med venlig hilsen

Ole Espersen

Nybrogade 8
1203 København K

Tlf.: 33 15 30 70
Fax.: 33 15 30 61
Mail:
post@retssikkerheds-fonden.dk

Dato: 18.05.2006
Navn: Ole Espersen
Side 4 af 4

Fondens bestyrelse:
Professor em. dr. jur. (formand)
Ole Espersen ●
Professor Vagn Greve ●
Advokat Christian Harlang ●
Landsdommer
Holger Kallehauge ●
Seniorkonsulent, cand. jur.
Lars Adam Rehof ●
Cand. mag. lic. jur.
Preben Wilhjelm ●

Medlemmer af Forum for retssikkerhed:
Professor
Lennart Lynge Andersen ●
Professor dr. jur.
Flemming Balvig ●
Adjunkt ph.d. Thomas Elholm ●
Advokat Bjørn Elmquist ●
Fængselsinspektør H. J. Engbo ●
Professor em. dr. jur. (formand)
Ole Espersen ●
Professor Vagn Greve ●
Professor dr. jur.
Jens Vedsted Hansen ●
Advokat Christian Harlang ●
Professor dr. med. Niels Højby ●
Advokat Thorkild Høyer ●
Dr. med. Torben Ishøj ●
Landsdommer
Holger Kallehauge ●
Professor Ole Krarup ●
Tidligere byretspræsident
Claus Larsen ●
Advokat Helle Lokdam ●
Professor dr. phil. Anker Brink Lund ●
Professor Brian Patrick McGuire ●
Professor dr. jur. Peter Pagh ●
Cand. jur. Ulrich Horst Petersen ●
Seniorkonsulent, cand. jur.
Lars Adam Rehof ●
Overlæge Bente Rich ●
Juridisk konsulent, cand. jur.
Therese Rytter ●
Statsautoriseret revisor
Lars Skovgaard-Sørensen ●
Professor Eva Smith ●
Advokat Tyge Trier ●
Professor Per Ole Träskmann ●
Cand. mag. lic. jur.
Preben Wilhjelm ●
Specialkonsulent,
Mandana Zarrehparvar ●

Fondens formål:

Retssikkerhedsfonden er almennyttig. Dens formål er at fremme viden om samt forståelse og respekt for retsstatsprincippernes betydning for den demokratiske stat. Dette skal ske blandt andet ved at støtte og inspirere til forskning og formidling, afholdelse af seminarer m.v.

Der er i fondens regi etableret et "Forum for retssikkerhed", hvori der udveksles erfaringer vedrørende udviklinger inden for aktuelle retssikkerhedsområder. Der søges tilrettelagt en indsats på forskellige områder blandt andet ved udarbejdelse af beskrivelser af udviklingen og diskussioner om dens mulige implikationer for væsentlige retssikkerhedsspørgsmål. Såvel Forum for retssikkerhed som Retssikkerhedsfonden kan tage aktuelle emner op med politikere og myndigheder.